

СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В СУМДУ (замість передмови)

д.е.н., проф. Прокопенко О.В., к.е.н., доц. Шкарупа О.В.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції "Економічні проблеми сталого розвитку", присвяченої 20-ти річчю наукової діяльності факультету економіки та менеджменту (3-5 квітня 2012 р., м. Суми, Сумський державний університет).

Конференція з економічних проблем сталого розвитку 19 років поспіль проводилась факультетом як внутрішньоуніверситетська, а цього року набула міжнародного статусу. Конференція має символічне та історично виправдане значення для факультету, який з початку свого створення (4 травня 1992 р.) здобув в науковому просторі власний імідж та авторитет як розвинена наукова школа економіки природокористування.

Початок науково-дослідної роботи факультету закладено у 1969 р., коли при кафедрі технології машинобудування Сумського філіалу ХПІ було створено секцію економіки захисту повітряного басейну від забруднень під керівництвом Балацького О.Ф. – видатного науковця, який зробив вагомий внесок в розвиток загальної теорії економічного збитку. У здобутку вченого близько 350 опублікованих праць, у тому числі більш ніж 30 монографій, підручників і навчальних посібників.

В 1978-1990 рр. під його керівництвом вперше в Україні започатковано дослідження з економічної оцінки збитків від забруднення атмосфери і розроблені методики такої оцінки, вирішено ряд складних проблем та наукових задач щодо визначення економічного збитку від забруднення атмосферного повітря для підприємств Радянського Союзу: м. Братська, м. Дніпропетровська, м. Єревану, м. Запорозжя, м. Іркутська, м. Красноярська, м. Макеевки, м. Маріуполя, м. Норильська, м. Сум та ін. Під керівництвом Балацького О.Ф. вперше теоретично обґрунтована і реалізована в Україні система платного природокористування, яка діє і сьогодні.

Такі здобутки виявили подальшу можливість застосування математичних методів для крупномасштабних макроекономічних розрахунків, пов'язаних з визначенням питомих екологічних втрат в різних секторах національної економіки. Ці дослідження створили передумови для розроблення інструментарію сучасної екологічно спрямованої трансформації економічних відносин в контексті сталого розвитку, що ґрунтується на еколого-економічних оцінках.

Завдяки плідній праці колективу під керівництвом проф. Балацького О.Ф., який є одним із засновників вітчизняної школи економіки природокористування та засновником економічної науки в Сумській області, у 1991 р. створена та успішно діє перша на Сумщині спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій, серед спеціальностей якої – «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища». З 2011 р. рада має право проведення захистів докторських дисертацій. За період її функціонування захищено понад 250 дисертацій. Наукова школа Балацького О.Ф. створила передумови для розвитку наукових напрямів факультету, які виростили у самостійні школи:

- «Дослідження фундаментальних основ сталого розвитку соціально-економічних систем та інформаційного суспільства» (керівник – д.е.н., проф. Л.Г. Мельник);
- «Маркетинг і менеджмент інновацій» (керівник – д.е.н., проф. С.М. Ілляшенко);
- «Еколого-економічні проблеми теплоенергетики, управління емісією атмосферного повітря на міждержавному рівні» (керівник – д.е.н., проф. О.М. Теліженко).

На основі наукових досліджень факультету щорічно публікуються колективні монографії, підручники, навчальні посібники. Сумська наукова школа економіки природокористування активно розвиває нові наукові напрями, в тому числі концепцію сталого розвитку та організаційно-економічний механізм її реалізації в Україні.

Силами факультету видано більше 150 книг, а якщо враховувати написані у співавторстві з іншими науковими школами – більше 300. В рамках наукових досліджень сучасної концепції сталого розвитку підготовлено та опубліковано підручники, навчальні посібники та іншу науково-методичну літературу як українською так і іноземними мовами. Одним з перших фундаментальних видань із цієї тематики є спільний українсько-бельгійський підручник для вищої школи "Економіка природокористування (1999 р., англійською та російською мовами).

Факультетом також видано: «Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком» (2002 р., укр.), «Основи екології. Економіка та управління природокористуванням» (2005 р., укр.), «Основи стійкого розвитку» та «Основи стійкого розвитку. Практикум» (2005 р., укр.), «Екологічна економіка» (2006 р., рос.), «Соціально-економічний потенціал стійкого розвитку» (2007, 2008 рр., рос. та англ.), «Стійкий розвиток: теорія, методологія, практика» (2009 р., укр.), «Економіка природних ресурсів» (2010 р., укр.), «Екологічний маркетинг» (2012 р., укр.) та ін.

Всі наукові розробки використовуються у діяльності підприємств, організацій та органів управління та впроваджуються у навчальний процес, зокрема при підготовці магістрів спеціальності «Економіка довкілля та природних ресурсів».

Факультет щороку проводить всеукраїнські та міжнародні конференції, серед яких: «Економіка для екології», «Економічні проблеми сталого розвитку», «Екологічний менеджмент в загальній системі управління», «Маркетинг інновацій та інновації в маркетингу», «Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону», «Економіка та менеджмент: перспективи розвитку», «Сучасний менеджмент і економічний розвиток».

Факультет має багатий досвід грантової діяльності та міжнародної співпраці з іншими науковими школами в сфері економіки сталого розвитку, що сприяє міжнародному визнанню наукових досягнень, їх розповсюдженню та популяризації. Факультет співпрацює з провідними ВНЗ, в тому числі близько з 50 закордонними з 18 країн світу. Особливо активною є співпраця з такими вишами, як: Білоруський державний економічний університет (Білорусь), Вільний університет Брюсселю (Бельгія), Колорадський університет в Колорадо Спрингс (США), Маастріхтський університет (Нідерланди), Московський державний університет (Росія), Московський державний технічний університет ім. М.Е. Баумана (Росія), Ризький технічний університет (Латвія); Російський економічний університет ім. Г.В. Плеханова (Росія), Технічний університет – Варна (Болгарія), Університет Вайкато (Нова Зеландія), Університет МакМастер (Канада), Університет «Проф. д-р Асен Златаров» (Болгарія).

Сьогодні факультет економіки та менеджменту – потужна наукова школа. Лише в 2011 р. колективом факультету було видано понад 300 публікацій, з них 17 монографій та 10 підручників та навчальних посібників.

За рейтингом Вебометрікс в 2011 р. факультет, як бізнес-школа, займає 9 місце серед ВНЗ України. Професорсько-викладацький склад факультету налічує понад 100 викладачів, майже всі мають науковий ступінь та вчене звання. До викладацької та наукової діяльності залучено 16 докторів економічних наук та професорів. Наукова спрямованість факультету надає широкі можливості для здійснення наукової діяльності студентами та аспірантами, які виборюють призові місця на конкурсах наукових робіт та олімпіадах національного та міжнародного рівня. Так, в 2011 р. студенти факультету отримали 15 призових місць на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Сподіваємося, що міжнародна науково-практична конференція надасть поштовху до подальшого розвитку наукової школи факультету. Приємно, що в обговоренні економічних проблем сталого розвитку в рамках щорічної конференції беруть участь понад 800 осіб, в тому числі 167 науковців з інших навчальних закладів та 40 – з вишів інших країн.